

Apie leidyklą ir knygas aplamai.
 O gal jau norite paskraidyti erdvėje?
 1979 metų literatūros premija paskirta Algir-
 dui Landsbergiui.
 Dailininkė lietuvė Minnesotoje.
 „Pajacus“ pasitinkant.
 Juliiui Kaupui būtų buvę šešiasdešimt metų.
 Nuostabaus žmogaus istorija.
 Onos Lukauskaitės poezija ir kalėjimo išpū-
 džiai.
 Dailininkui Adolfui Valeškai septynias-
 dešimt penkeri metai.
 Nauji leidiniai.
 Filmų įvairumai.
 Kultūrinė kronika.

ALEKSANDRAS RADŽIUS

Klausimas visai rimtas. Niekas nejuokauja. Su erdvės lėktuvu (Space Shuttle) JAV erdvės programoje įeina į tokią fazę, kad planuojoti visuomenės asmenis gali galės dalyvauti NASA žygiuose erdvėn. Ne vien specialiai išreniruoti astronautai, bet ir jokių astronautinių kvalifikacijų neturį žmonės galės kilti erdvėn. Artėja galimybė ir tau, ir man, ir jai, ir jam pasiskraidyti orbitoje aplink žemę, bet tikimybė, deja, nedidelė.

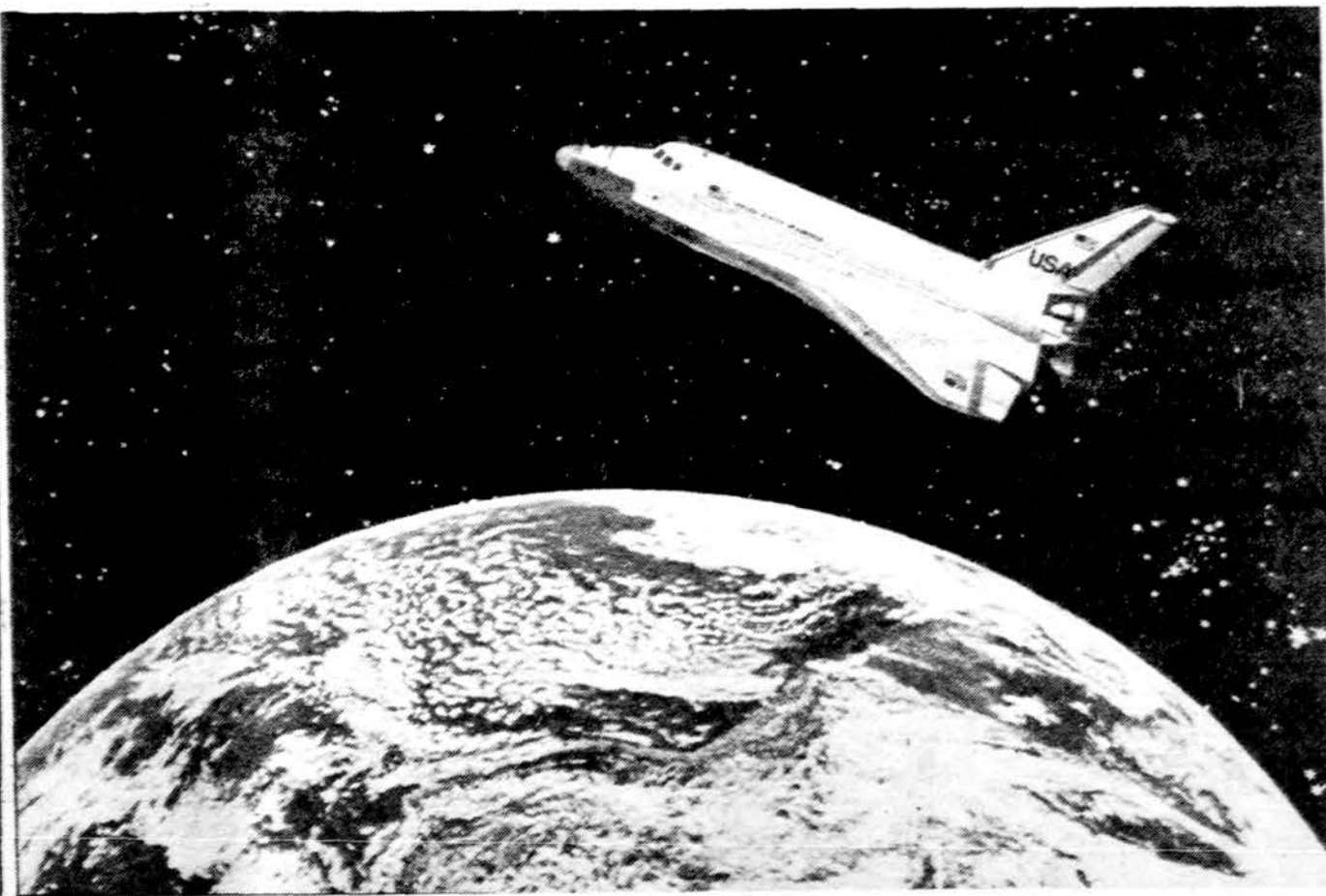
Erdvės lēktuvās visai panašus ir paprasta ķeleivjūn lēktuvā. Ir fiuziellāzās ir sparnai lēktuvā. Savo dydzju beveik komercinīs DC-9 lēktuvās. Bet orbiton ķils kār raketa, o zēmēn leisis kaip sklandytuvās, nevartodamas jokios jēgas. Ķilimas erdvēn bus gēna komplikuotas. Lēktuvās bus privirtintās priēdizliū kuro tanko. Iē abiejū tanku šonū prisiēglavū po viēnā diēdē raketā. Tos diē raketos, naudodamos tankē esantj kūrā, iēkēls lēktuvā erdvēn. Tam tikram aukstj raketos atēiskirs ir parūšiatīs leisis i Atlantā, iē kur bus iēzvejotes ir vēl panaudotos ķitiems skridimams. Kuro tankas irgi atēiskirs nuo lēktuvā, bet jis pateks orbiton ir ten pasiliks, ko īlgainui īmē leists atmosfēron ir sudēgs. Jo ekonomiskai neapsimokēs gēlbēti. Tai vienlētēlē visos sistēmos dālis, kurī nebēn pakartotinai nauojama. Lēktuvās, atliēks orbitoj savo uždavinjus, nusileis specialj jam īrēngtama nusileidimotakē Cape Canaveral Floridjē.

Orbitai pasiekti reikės nuo 12 iki 15 minučių, o nusileidimas žemėn užtruks apie 30 minučių. Jei lėktuvui leisim apsukti tik vieną ratą aplink žemę, tai visa keblionė truks apie 2 val. ir 15 min.

Erdvės lėktuvas, pritvirtintas prie tanko, pasirošęs kilti aukštyn į erdvę. Iš abiejų tanko pusų pritaisytos didžiulės raketos, kurios išplės lėktuvą.

Antanas Dundzila

Erdvēs lēktuvas orbitoj

Dailinio paveikslas

Žinoma, vienos orbitos neužteks misijoms atlikti. Viena misija pareikalaus daugiau orbitų, kita mažiau. Aplamai, skridimas erdvės lėktuvu bus kitoks, kaip Apollo astronautų skridusiu į mėnū-

lj. Jie gana ankštai buvo susipaūdę savo kapsulėse. Čia igula jausis daugiau kaip normaliamie lektuve. Viduj bus palaikomas standartinis jūros lygio atmosferinis spaudimas. Keleiviai galės atsilapoje savo uždavinius atlikti ir visai patogiai jaustis. Nereikės jokiu erdvės drabužių.

Pirmasis lėktuvo išmetimas orbiton numatomas šių metų vasaros pabaigoj arba rudenį, pusantūrų metų pavėlavus. Atsirado lėktuve mechaninių negalavimų, kuriuos reikėjo pašalinti ir pačią programą gerokai užvilkti. Amerikiečiai atsargūs. Kol nebus visu šimtu procentų tikri, žmonių gyvybėm nerizikuos.

Kiek tokių skridimų numato-
ma? Iš pradžių bus tik daugiausia
bandomojo pobūdžio skridimai. A
jei reikalaus, skridimus atliks, jų
analizės, įvertinimų, jei reikės,
kai kurių pakoregavimų ir t. t. Vė-
liau skridimai laipsniškai dažnesni
ir pagaliau taip įsibėgės, kad kiek
1985 metų tikimasi atlikti apie
50 skridimų per metus. Per dvy-
lika erdves lėktuvo veiklos metu
planuojama atlikti 487 skridimai.
Beveik no viena kas savaitę.

Igula sudarys 7 asmenys: kapitonas, pilotas, misijos specialistas ir iki keturių specialistų arba stebėtojų. Pirmieji trys turės būti gerai išteniruoti astronautai. Visiem kitiem astronautinio paskiruosimo nereikės. Po keleto skridimų su specialistais, galvojami priimti ir eilinių keleivių be jokiu misijos pareigu. Taip sau Pasiskirdyti derveje. Ir visume neje jaučiamas didelis entuziazmas. Daug yra norinčių tapti lėktuvu astronautais ir eiliniams keleiviams. NASA - (The National Aeronautics and Space Administration) astronautų parkimio maita Johnson erdvės centre Houstone Texase gauna daugiau kaip 100 laisčių ir pasiteiravimų telefonais per dieną iš trokštančių tapti astronautais. 88 proc.

yra rimti kandidatai, profesionalai su reikalingu technologiniu pasiruošimu. 10 proc. yra suinteresuoti jaunuoliai ir pensininkai. Likusieji 2 proc. yra ekscentriškai nuotykiu iieškotojai.

1979 metų literatūra

Lietuvių rašytojų draugijos premija, kurios mėcenatas yra Lietuvos rašytojų fondas, kovo 9 d. paskirti rašytojai Alg. Landsbergiui už „Atėities“ leidyklos išleistą j. novelių knygą „Muzika ižengianč. j. neregėtus miestus“. Lietuvių rašytojų draugijos premijai skiriam komisija šį kartą buvo sudaryti Chicagoje: pirm. Povilas Gaučys, sekr. Marija Stankuvienė-Saulaitė ir nariai — Algirdas Titutis, Antanaitis, Julija Švabaitė-Gylienė ir Nijolė Jankutė-Užubalienė. Minėtos dienos posėdyje komisija, persvarčiusi visą labai gausų ir brandų praėjusių metų literatūrinį derlių išvijoje, premiją balsų dauguma paskyrė Algirdui Landsbergiui.

Ir be premijuotos knygos A. Landsbergis mūsų išeivijos literatūroje jau yra imynės lab.

Norinčių skristi erdvėn papra-
tais keleiviais irgi didelis skaičius.
NASA vadovybė yra sudariusi ne-
mažą sąrašą asmenų, kuriuos
pati norėtų pasikviesti kelionėn.
Jų tarpe yra astronomas dr. Ca-

ros premija paskirta

Šia proga reikia prisiminti, kad Algirdas Landsbergis yra daug žanrinis rašytojas: romanistas, novelistas, dramaturgas, nesišalęs ir poezijos, operos libretistų, vertėjas, eseistas. Štai viso to ko

Sagan, žymus prancūzų vandenynų tyrinėtojas Jacques Cousteau, senatorius Barry Goldwater, žurnalistas Walter Cronkite ir Lowell Thomas, filmų aktorės Zsa Zsa Gabor ir Jane Fonda, dainininkas John Denver ir daugelis kitų garsenybių. Sen. B. Goldwater sakosi stebėjęs erdvės lėktuvo statybą nuo pat pradžių ir labai norėtų kristi. Jo sveikata esanti visai tinkama tokiai kelionei. Zsa Zsa Gabor irgi norėtų kristi, bet tai priklausys nuo to, kiek gražių astronautų būsis lėktuve. „Pop“ dainininkas John Denver parduosias savo gitaras, kad galėtų kristi erdvėn. Bet, anot NASA pareigūnų, pirmieji keleiviai būsis žurnalistai. O jie nelaukia nė pakvietimų. Patys prašosi. Angus MacPherson, Londono Daily Mail erdvės projektų korespondentas jau 1976 metais užsiregistravo kelionei. Mary E. Bubb tvirtina, kad ji aprašiusi spaudoje daugiausia raketų paleidimų erdvėn, apie 2,000. Todėl ji formaliai padavė prašymą, kad ją priimtų ir erdvės lėktuvu. Ir ne vien tik spaudos darbininkai veržiasi erdvėn. Nuo jų neatsilikia nei radijo, televizijos, nei tele-

(Nukeltas į 2 psl.)

Apie leidyklą ir knygas aplamai

Š. m. kovo 22 d. Čikagos Jau-
nimo centre "Amerikos lietuvių
bibliotekos" leidykla (trumpi-
nant būtu „ALB leidykla“ ar-
ba „ALBL“) ruošia kultūri-
ni visuomenės pabėdavimo
vakarą. Šia proga pasidalinsime
keliomis mintimis apie vakaro
rengėją bei apie knygas aplamai.
1976 m. įkurta ALB leidykla
yra visuomeninė lietuvių organi-
zacija, tarmaujanti mūsų bendrie-
siams interesams. Leidiniai sten-
giamasi palaikyti mūsų tautinė-
sąmonės išsivijimo, o taip pat tin-
kamai pristatyti lietuvių pasise-
kimus svetimaučiams. Kai kam
— tai gal naujas vardas, "dar vie-
na lietuvių organizacija"... Kai
kam — pažįstama, nes matė, skai-
tė ar pirklo albuminio pobūdžio
knygas: *Palikę tėviškę namus*,
A Lithuanian Cemetery, *Penn-
sylvania's angliakasių Lietuval*,
Lithuanians in multi-Ethnic,
*Chicago, Lietuvii šeimos tradi-
cijos*, *Lithuanian Writers in the*
West. Arbautojai vakaro programos
ALBL darbuotojai nori sudaryti
proga knygomis besidomintiems
visuomenei pabendrauti: taigi
vyks vakaras be dešrų ar kopūstų
tut, bet su vynu, kava, sūriu ir
kultūrinės programos skanėstais.

Kalbant apie knygas bendriau yra idomu, kad ir JAV spauda prieš metus ar daugiau palankiai komentavo atėjimą į Ameriką kelių susidomėjimą knygomis. Buvo rašoma apie atidaromą naujas knygų krautuves, augančią apyvartą (550 mil. egzempliorių per metus) ir praperkamą sumas (1.8 bil. dolerių). Iš tikrųjų yra smagu — ir jaunam, suaugusiam, ir senstėniam, kaip muziejuje pavaikšinėti Chagoso Dalton ar Brentano knygų krautuvėse. Yra smagu knygą nusipirkti ir autobuse ar rinktinėlyje išskirti.

Lietuvių spaudos žodžio pu-
selėtojų, girdime, skaičius krinta.
Nežiūrint to, mūsų visuomenė
teberodo išskirtinį kūrybingi-
mą ir domėjimąsi neeiliniais le-
diniais ir neeilinėmis temomis.
Tad nusijėme mūsų būti ka-

tais temdančius akinius, pripa-
žinkime, kad turime ir daug ku-
džiugtais. Pvz., baigta ne tik
lietuviškoji, bet ir angliškoji en-
ciklopedija; jau esame pratinami
prie tikrai išskirtinių monogra-
fiųjų leidinių — Augias, Puzi-
no, Galdiko ir kt.; prie Kanado-
je išleistos puošnios tautinių rū-
bų knygos; prie šių eilučių pra-
džioje minėtų ALBL leidinių.
Išvadoje reikia pripažinti, kad
apšiai mūsų autorių, leidyklių
bei leidejų kasmet gražiai užsi-
rekomenduoja džiuginančiomis
knvėmis.

Grįžtant prie ALBL, yra malonu pastebėti, kad šios leidybos leidiniai mūsų visuomenėje buvo pozityviai sutikti. Aišku, buvo ir kritiškų pastabų, bet bendras vedamo darbo vidurkis pasirodė geras ir įdomus tuo, kad visuomenė knygas perka, naujų knygų laukia. Tai reiškia, kad pasirinktos temos yra įdomios ir svarbios. Tai irgi reiškia, kad lietuviai su pasididžiavimu ir asmeniniu džiaugsmu ima gerai meniskai, techniškai apipavidalintą knygą ir rankas, ją dalijasi savo artimųjų tarpe ir įieško progų ją parodyti sveiktinai. O sveiktinai, pamatęs tokį leidinį, dažnai sako: "This is a beautiful book, how do you, Lithuanians, manage this?" (Paskutiniuosius "Lithuanian Writers in the West", proga ALBL susilaukė net amerikiečių komentarų kad, lyginant ją su ankstesniais ALBL leidiniais bei amerikiečių rinkos kaina, pastaroji buvo per pigiai įkainota...). Tokius komentarus išgirdę, galime su pasididžiavimu ir užtūnautai šypsotis.

ALBL darbuotojai mano, kad dabar pas amerikiečius pastebėjus knygos atgimimas mūsų su suomienei yra idomus, bet patiemis per daug nereikšmingas. Mums svarbiausia, kad susidomėjimo savajai knygai iš tikrųjų niekada nebuvo pradžioje, o plėsti dabar kaip tik sudaromomis auksinės progos.

Antanas Dundzys

1979 metų literatūros premija paskirta Algirdui Landsbergiui

Lietuvių rašytojų draugijos premija, kurios mecenatas yra Lietuvių fondas, kovos 9 d. paskirti rašytojų Alg. Landsbergių „Atėities“, leidyklos išleista į novelių knyga „Muzika žėngianti neregėtų miestus“. Lietuvių rašytojų draugijos premijai skiriamą komisiją šio kartą buvo sudarę Landsbergiai: pirm. Povilas Gaucys, sekret. Marija Stankuvienė-Saulaitė ir nariai – Algirdas Tiliš, Antanaitis, Julija Svabaite-Gytienė ir Nijolė Jankutė-Užbaliene. Minėtos dienos posėdyje komisija, persvarstiusi visą labai gausų ir brūdų praėjusių metų literatūrinį derlių išsivijo, praminė baltą daugumą paskyrė Alg. Landsbergiui.

Ir be premijuotos knygos A. Landsbergis mūsų išeivijos literatūroje jau yra imynės labiausiai žinomas ir mėgstamas.

ryškins pėdas. Užtenka tik prisiminti kadaise „Draugo“ konkuruojusį laimejusių ro maną „Kelionė į žemę“ (1945), apie kurį Kęstutis Keblys knygoje „Lietuvių literatūra švėtur“ sako: „Landsbergio romanas „Kelionė“ buvo tai, ko literatūra rimtai besirūpinanti laukė nuo bet premties pradžios — jauno beletristo, kuris į mūsų rašytą atnešų vakarietišką romano koncepciją ne tik formos naujoviu atžvilgiu, bet ir giluminėnės tiesos supratimu“. Giliai žiai šis pasakymas didžia dalimi tiktų ir dabar premijuojųjų novėlu atžvilgiu.

Šia proga reikia prisiminti, kad Algirdas Landsbergis yra daug žanrinis rašytojas: romanistas, novelistas, dramaturgas, nesišalęs ir poezijos, operos libretistų, vertėjas, eseistas. Štai viso to ko

krētus irodymai: "Ilgoji nakts" (1956) — noveļi rīnkīns; "Pēn-
kī stulpai turgaus aikštēje" (1966) — premijuota pokario
partizanīnu kovu drama; "Mei-
dīs mokykla" (1965) — komedi-
ja; idomiai dvigubīns scenos-
veikalas "Vejas gluosnuose /
Gluosniai vējuje (1973); attei-
nīnu kongrese Dariaus Lapins-
ko pastatys okupacinio siaubo-
prasmē žiandienykstis "Sventais
narvas"; lietuvīu scenoje vaidin-
tas, o paskui ir angļu kalba īsleis-
tas "The Last Picnic" (1978), o
kur dar kultūros žurnālos spaus-
dinti, o ir scenose regēti jo vie-
navelsmiar — alegorinis farsas-
"Bazda" ir „Sudiev, mano kara-
liau"; libretas Jeronimo Kačins-
ko operai „Juodas laivas", redak-
torius ir didžia dalimi vėrtėjas
lietuvīu poezijos antologijos an-
gļu kalba „The Green Oaks"
(1962) ir lietuvīu liaudies dain-
antologijos angļu kalba „The
Green Linden" (1964).

Aplamai, Algirdas Landsbergis turėdamas jau ryškiai atpažintą savo braižą, su kiekvienais naujų veikalų sugeba ir savotiškai persimainyti, nesikartoti, vistiek būti savimi. Todėl ir Aušra-Marija Jurašienė, žvilgtelėjusi į ankstesnę Landsbergio prazą, apie pastarąją premijuotą knygą sako: „Ir dabar — po geros pertraukos — Algirdo Landsbergio nauja apsakymų knyga jau kitos tonacijos, lyg įvairių pustonių suskaldyta Venecijos mozaika. Daug ramesnė, kartais ironiška, skeptiška ar racionaliai ekspresyviai ryški ar staiga linkusi į romantišką ilgesiu“ („Draugas“ kultūr. priedas, š.m. vasarą 9 d.).

Algirdas Landsbergis

Nuotr. V. Maželis

Gal norite paskraidyti erdvėje?

(Atkelta iš 1 psl.).

gramų agentūrų pranešėjai bei komentatoriai.

Literatai irgi nesnaudžia. Crown Publishers knygos leidykla siūlo paskraidinti erdvėje rašytoją ir poetą James Dickey, kad jis grįžęs parašytų knygą, o leidykla ją išleisianti. Kitas rašytojas Ernest K. Gann, „The High and the Mighty“, „In the Company of Eagles“ ir „The Antagonist“ autorius, irgi prašosi priimamas erdvėn.

Gal manote, kad tik garsenybės, žymieji žmonės veržiasi erdvėn? Eilėn drąsiai stoja ir tokie, kurių niekas nežino. Robert Emmering iš Kalifornijos rašo NASA vadovybei, kad jis, nors ir visai nežinoma asmenybė, bet turįs visas kvalifikacijas. Tačiau, nors ir nebūtų skrydžiui parinktas, jis manas, kad ne vien vyriausybės ar kongreso ar šiaip įžymenybės turėtų erdvėn skristi, bet ir ilinčiai piliečiai. Viena moteris iš Montanos, 82 metų amžiaus Caroline Johnston, pasiskubino užprašyti vietos erdvės lėktuve, nes esanti geros sveikatos ir laukianti patento iš Washingtono patentų įstaigos už vieną jos išradimą. Kitas keleivis — aspirantas David Best iš Kalifornijos su pastikėjimu reikalauja, kad NASA jam rezervuotų vietą prie lango nerūkančiųjų skyriuje.

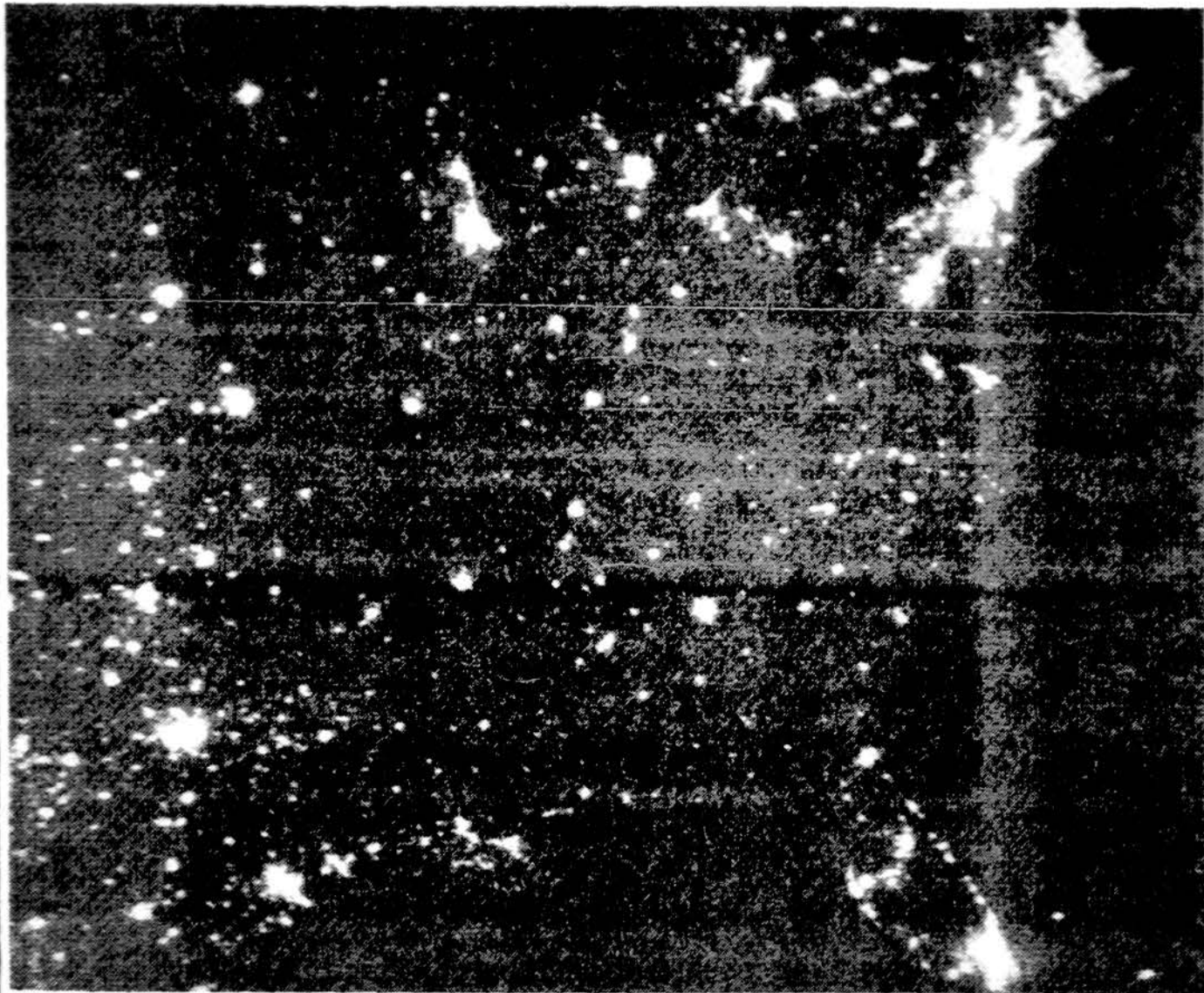
Nepesėjas ir jaunimas. Kur tau jis pasiduos! Kai kurie iš jų kreipiasi ne į NASA, bet į patį prezidentą Carterį. 10 metų amžiaus John David Corley iš Mississippi rašo prezidentui, kad jis labai norėtų skristi erdvėn lėktuvu, tik klausia, ar vyriausybė parūpinų jam susisiekimo priemones iki erdvės lėktuvo pakilimo vietos ir prašo atsiųsti du blankus formaliui prašymui užpildyti. Kita 15 metų Cindy Clarke iš Floridos, reikalui esant, galinti pristatyti prezidentui savo mokyklos rekomendacijas.

Tad keleivių eilė kasdien sparčiai auga. Jei kas iš skaitytojų susigundytų stoti ton garbingon rikiuotėn, patarčiau paskubėti. Galui duoti ir adresą, kur kreiptis: Director, Financial Management Office, NASA, BF-6, 400 Maryland Ave. SW, Washington, D.C. 20546. Beje, mažytė smulkmena: prie prašymo reikia pridėti 500 dolerių čekį. Bet tai dar negarantuoja, kad prašytojas skris. Jam garantuota tik eilė skridimui. Vietų skaičius ribotas, o kandidatų daug.

Kandidatų gausa parodo, kad visuomenė palankiai žiūri į erdvės lėktuvo užmojį ir net su entuziazmu laukia jo žygių. Tuo tarpu JAV Kongrese buvo pasiūlyta stipri opozicija. Dabar tins viceprezidentas Walter Mondale, būdamas senatorium, pasmerkė erdvės lėktuvo projektą kaip „senseless extravaganza in space“. Buvo karšti debatai. Atrodo, kad kongreso atstovai ne visada atstovauja visuomenės nuotaikoms.

O jeigu pasisektų mums pakliūti į laimingųjų išrinktųjų keleivių skaičių, jeigu tektų keletą orbitų apskriti žemę erdvės lėktuvu, ko galėtumėt tikėtis pamatyti 200-300 mylių aukštyje? Visų pirma mūsų žvilgsnis kryptų į žemę. Pirmą kartą pamatytumėm jos apvalumą, kuris, žemėje esant, visai nepastebimas. Matytumėm gausias baltų debesų juostas, gniūžulus ir mažus debesėlius, išmėtytus tartum vatos gabalus. Tarp debesų galėtumėt išvėdinti kontinentų kontūrus. Nakties pusėje ten, kur debesų nebūna, matytumėm gausybę žviesėlių. Tai didžiųjų Europos ir Amerikos miestų žiburiai.

Padangė bus juoda, kaip anglis.

Tai ne žvaigždės, ne galaktikos ir ne padangių miglynai. Tai žemė, nufotografuota meteorologinio satelito naktį iš 518 mylių (arba 833 kilometrų) aukščio. Rytinė JAV dalis, dramatiškai nusėda didžiųjų miestų šviesomis. Galima net atsekti Atlanto pakraščio liniją ir susiorientuoti, kurie miestai šiam „Zemėlapy“ spindi. Aiškiai matyti Floridos pusiasalis su didžiulėmis Miami, Tampa, St. Petersburg, Orlando, Jacksonville šviesomis. Į kairę nuo Floridos rasite New Orleans, toliau Houston, o truputį aukščiau, į šiaurę, matyti į vieną snagį susilieję Dallas ir Ft. Worth miestai. Pačiam viršui, truputį daugiau kaip inčias nuo kairiojo krašto, spindi Minneapolis-St. Paul dvynukai miestai. Nuo jų sukdamis į dešinę ir truputį žemyn rasime Chicago, plačią su visais priemiesčiais, toliau Detroit, Cleveland, Buffalo, Torontą, Rochesterį, O Washingtonas, Baltimorę, Philadelphia, New Yorkas su New Jersey priemiesčiais ir Long Island, Bridgeportas, New Haven, Hartfordas, Springfieldas, Worcesteris, Providence ir Bostonas susijungia į vieną didžiulį šviesos debesį. Žemėlapis pagalba ir gera dozė kantrybės galima būtų kiekvieną žvieselę identifikuoti.

Pasigėsimė romantiško lino žiedo melsvumo, kurs toks mielas ir aukštyn viliojantis, kai gražų pavasario rytą pažvelgiam į jį. Tada atrodo, kad ne vien padangė, bet ir visa erdvė yra mėlyna. Deja, ne. Ji anglis. O to anglis, net ir saulei šviečiant, taip ryškiai, taip skaisčiai spindi žvaigždės, kad, rodos, imk, rašyk lyg pievos ramunės. Saulė tarp tų žvaigždžių tartum didingą matroną, pasipuošus liepsnų janciu vainiku, kurį žemėje tegal-

lime matyti tik pilno saulės užtemimo metu. Ir tai labai trumpai, vos 2-3 minutes.

Patsai skridimas orbitoje visai kitoks, negu žemės atmosferoje paprastu lėktuvu. Čia vėjai, oro duobės, atmosferinio spaudimo nevienodumai kartais pakrato lėktuvą, pasiūbuoja jo sparnus.

Visai kas kita erdvėje, kur atmosferos jau nebėra. Jokio kratymo, jokio siūbavimo. Visiškai neįsijudėsio. Atrodo, kad erdvės lėk-

tuvai stovi vietoje, tik žemės paviršiaus bruožai lėtai, lėtai slenka pro šalį. Už maždaug pusantros valandos vėl pasirodys tie patys žemynai, nes tiek tereikia laiko žemei orbitoje aplėkti.

Gražu erdvėje. Ramu ir išpuilinga. Tie, kuriuos palies „laimės žiburio“ spindulys ir pakvies į erdvės lėktuvą, bus išrinktoji žmonių giminė, nes jiems bus leista pamatyti žemę mėnulio aki-

„Pajacus“ pasitinkant

SAULĖ JAUTOKAITĖ

Italų kompozitorius Ruggiero Leoncavallo (1858 — 1919) parašė šešiolika operų, tačiau jis yra geriausiai žinomas kaip operos „Pajacai“ („I Pagliacci“) kūrėjas. Leoncavallo opera „Pajacai“ išvydo sceną 1892 m. Milane, kurios premjerą dirigavo Arturo Toscanini. Jau pirmuoju spektakliu ši opera susilaukė didelio pasisekimo, jos kompozitorius Leoncavallo tuoj išgarsėjo muzikos pasaulyje ir labai sustiprėjo finansiskai. Dabar jis buvo pajėgus pats savo kišene pastatyti ir kitas savo operas, kurių premjeros vis baigdavosi nepasisekimais. Bet ir dabar ne viena kita jo opera nebuvo taip šiltai priimta kaip jo trečioji iš eilės parašyta — „Pajacai“. Vis pasikartojantis jo kitų operų nepasisekimai kompozitoriui labai neigiamai veikė. Visa tai palaužė Leoncavallo fizinę ir dvasinę sveikatą. Dėl to kompozitorius mirė su dideliu kartėliu širdyje. Ir šiandien jis pergyventų tą pačią širdgėlą, matydamas, kad ne vienas kitas jo kūrinius neigiamai operų spektaklių sarašuose. Išskyrus tuos retus atvejus, kada Italijoje jo operos kaip „La Bohème“ ar ba „Zazà“ dar yra pastatomos.

Leoncavallo opera „Pajacai“ priklauso itališkosios verismo muzikos mokyklai. Ši verismo mokykla pasižymėjo tuo, kad ji savo kūriniuose vaidavo paprastus žmones paprastose gyvenimo situacijose. Verismo mokykla buvo pradėta kito italo kompozitoriaus Mascagni'o, kuris susilaukė didelio pasisekimo su savo opera „Cavalleria Rusticana“. Mascagni'is čia buvo Leoncavallo paskatintoju. Paprašytas Ricordi muzikos leidyklos parašyti operą, Leoncavallo per keturis mėnesius parašė libretą ir muziką „Pajacams“. Su šia realistine krypties opera kompozitorius save įkriavo į verismo operos ryškiausių atstovų eilę, šalia Mascagni'o ir Puccini'o.

Leoncavallo „Pajacu“ operos veiksmas vyksta pietinėje Italijoje ir jos turinys labai paprastas. Pirmame veiksmе juokda-

rių trupė atvyksta miestelin vaidinti komediją. Besiruošiant spektakliui, pagrindinis veikėjas pajacas Canio sužino, kad jo žmona Nedda yra jam neištikima. Antrame veiksmе, komedijos spektakliui vykstant, jis savo žmonos veiksmus traktuoja kaip jos realaus gyvenimo elgesį, ir komedija baigiasi tragedija. Pagrindinė tema yra meilė, neištikimybė ir kerštas. Leoncavallo pajacai, juokdariai, klounai yra gana primityvių, kraštutinių emocijų žmonės. Šias tiesiogines emocijas jie išreiškia artjomis ir įvairiais melodramatiškais rečitatyvais. Kompozitorius chorą panaudoja ne tik muzikaliai bet ir dramatiškai. Choristai yra publika antrojo veiksmo vaidinime. Jie atlieka savo paskirtį kaip veiksmo eigos paaikšintojai ir pabaigoje patys joje dalyvauja.

Kartą kompozitorius Leoncavallo yra rašęs, kad tame miestelyje, kuriame jis vaikystėje augo, vienas autorius po spektaklio nuzūdė savo žmoną. Kompozitoriaus tėvas dalyvavo teisme kaip teisėjas. Šis įvykis jam paliko tokią gilų įspūdį, kad vėliau ji jam žino savo operoje „Pajacai“.

Leoncavallo opera „Pajacai“ ir Mascagni „Cavalleria Rusticana“ yra kaip dvynukės, kurios viena be kitos negali gyventi. Jos yra gimusios iš tos pačios verismo mokyklos. Jos viena kitos nenuskriaudžia, nedominuoja, bet priešingai — viena kitą papildo. Papildo savo panašumais — stipriu turiniu, paimtu iš paprasto itališko gyvenimo, meilės, neištikimybės ir keršto intrigu, kaimiečių chorais, muzikintu. Paprašytas Ricordi muzikos leidyklos parašyti operą, Leoncavallo per keturis mėnesius parašė libretą ir muziką „Pajacams“. Su šia realistine krypties opera kompozitorius save įkriavo į verismo operos ryškiausių atstovų eilę, šalia Mascagni'o ir Puccini'o.

Leoncavallo „Pajacu“ operos veiksmas vyksta pietinėje Italijoje ir jos turinys labai paprastas. Pirmame veiksmе juokda-

R. SPALIS

ŠIRDIS IS GRANITO

Nauji leidiniai

● R. Spalis, ŠIRDIS IS GRANITO. Romanas. Išleido „Vilties“ draugijos leidykla 1979 m. Tiražas 1000 egz. Romanas, 380 psl., kaina — 10 dol., gaunamas ir „Drauge“.

Be kitų savo knygų, išėjusių literatūroje R. Spalis išsiskiria vienu ypatingu užmoju — apysakų bei romanų serija pavaizduoti vienos kartos permainingą, nuotykingą bei tragišką istoriją. Ciklas buvo pradėtas šviesios vaikystės apysaka „Gatvės berniuko nuotykiams“. Paskui po metų kitų vis pasirodė naujos knygos, kuriose skaitytojas susitiko su tais pačiais veikėjais, iš vaikystės amžiaus jau išaugę, ir jau suaugusiais, ir subrendusiais ir į karų bei okupacijų užduktus žmones. Po „Gatvės berniuko nuotykių“ skaitytojas jau pažįstamus personažus vis pakartotinai sutiko tokiose R. Spalio knygose: „Ant ribos“, „Alma Mater“, „Rezistencija“, „Mergaitė iš geto“. Ir dabar štai „Širdis is granito“. Šio romano puslapiuose ankstesniųjų knygų veikėjai jau vaizduojami pokario metų antroje bolševikų okupacijoje. Tai herojiškoji partizanų kovų epocha. Skaitytojas čia bus įsuktas į labai patrauklų situaciją, įvykiai riedės kvapą užimančiais netikėtumais ir šurplis atomazgas.

Bet tai dar nereikia, kad jos nėra atskiriamos. Priderinant ją nors kitą, kartais gaunasi visai nauji ir idomi efektai. Tokių reikia tikėtis ir šių metų Chicago Lietuvių operos sezono, prie „Pajacu“ priglaudžiant „Carlo Orff'o muzikinį veikalą „Carmina Burana“.

pau savo sapnų pasauli, kuriame atsispindi mano meilė gyvuliams ir paukščiams“, — kalbėjo jina. Jeigu žiūrėti visų jos drobių, nuotaikos juse įvairuoja nuo lyrinio iki audringo ir aštri. Savo pastaraisiais paveikslais ji yra tapusi tarsi Minnesotos dailinin-

kė, arba bent taip ją savinasi anos valstijos pareigūnai. „Mūsų valstija yra graži. Tamstos sukurtieji Minnesotos vaizdai ir išpuikę žiūrėti visų jos drobių, nuotaikos juse įvairuoja nuo lyrinio iki audringo ir aštri. Savo pastaraisiais paveikslais ji yra tapusi tarsi Minnesotos dailinin-

stinguished Service Award“. O vienos parodos proga apie jos kūrybą apskritai buvo padaryta tokią išvadą: „Jos paveikslai švėti vaikia šviesa ir dažnai mirguliuoja žaismingais paviddalais, kurie šoka ir siaučia su neribota energija. Gamtos išgyvenimų, įvairių jos nuotaikų bei jėgų, — lyrinio, audringo, aštri ir švelni — intensyvumas išsiliesia į romantišią sapnų ir svajonių pasaulį“.

Obcarskų giminė kilusi nuo Utenos. Be dailininkės Amerikijoje, vienas jos brolis yra Hamilton Kanadoje, o du kiti — Anglijoje. Vyresnysis iš juodviejų, Stasys, administruoja ligonines, o jauniausias, Česlovas, paruošė naują savo poezijos rinkinį. Jų sesuo Emilija, dailininkė, Lietuvoje studijavo Vilniaus universitete, kur jos literatūros profesorius buvo V. Mykolaitis-Putinas. Iš Vilniaus universiteto laukų ji atsimena poetą Kazį Bradūną, kuris buvo aukštesniame kurse. Ameriką ji pasiekė 1950 metais iš Vokietijos ir pradėjo tris savaites gyveno pas Levo Tolstojaus dukterį Aleksandrą. Vėliau studijavo meną Connecticut universitete, kurį baigė 1963 m. magistrės laipsniu, ir dirbo mokykloje.

Dabar, būdama Washington, ji apsilankė Lietuvos pasiuntinybėje ir jai padovanojo vieną iš savo paveikslų.

Būdama sostinėje, ji nežymiai užsiminė, ar nereikėtų jai surengti savo parodą kur nors tarp lietuvių. Mes sakėme, kad gera vieta būtų Chicago.

Dailininkė lietuvė Minnesotoje

„Pernai man buvo geri metai, — kalbėjo dailininkė Emilija Obcarskaitė Somberg, iš Minneapolisio atvykusi aplankyti savo dukters Washington. — Turėjau keturias parodas“.

Viena iš jų buvo grupinė Minnesotos muziejuje St. Paul miesto gegužės-liepos mėnesiais. Kitos trys parodos buvo jos vienos paveikslų: Minnesotos universitete kovo 5-21 d., Unicorn galerijoje Minneapolisje balandžio ir gegužės mėnesiais ir Normandale kolegijoje. Pastaroji buvo atidaryta užpėmai. Unicorn galerijoje jos paveikslų paroda buvo apžvalginė. Užpėmai ji dalyvavo poroje grupinių parodų ir buvo surengusi vieną tik savo darbų. Visa tai buvo Minnesotoje.

Seniau dailininkė Emilija Ob-

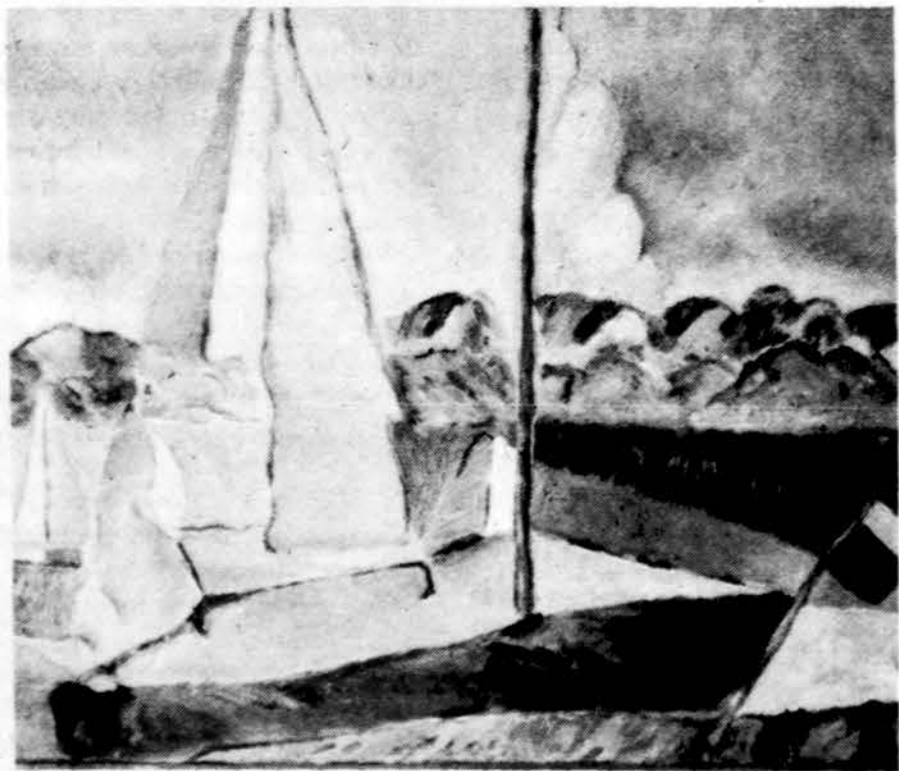

Dailininkė Emilija Obcarskaitė Somberg savo namuose Minneapolis, Minnesotoje

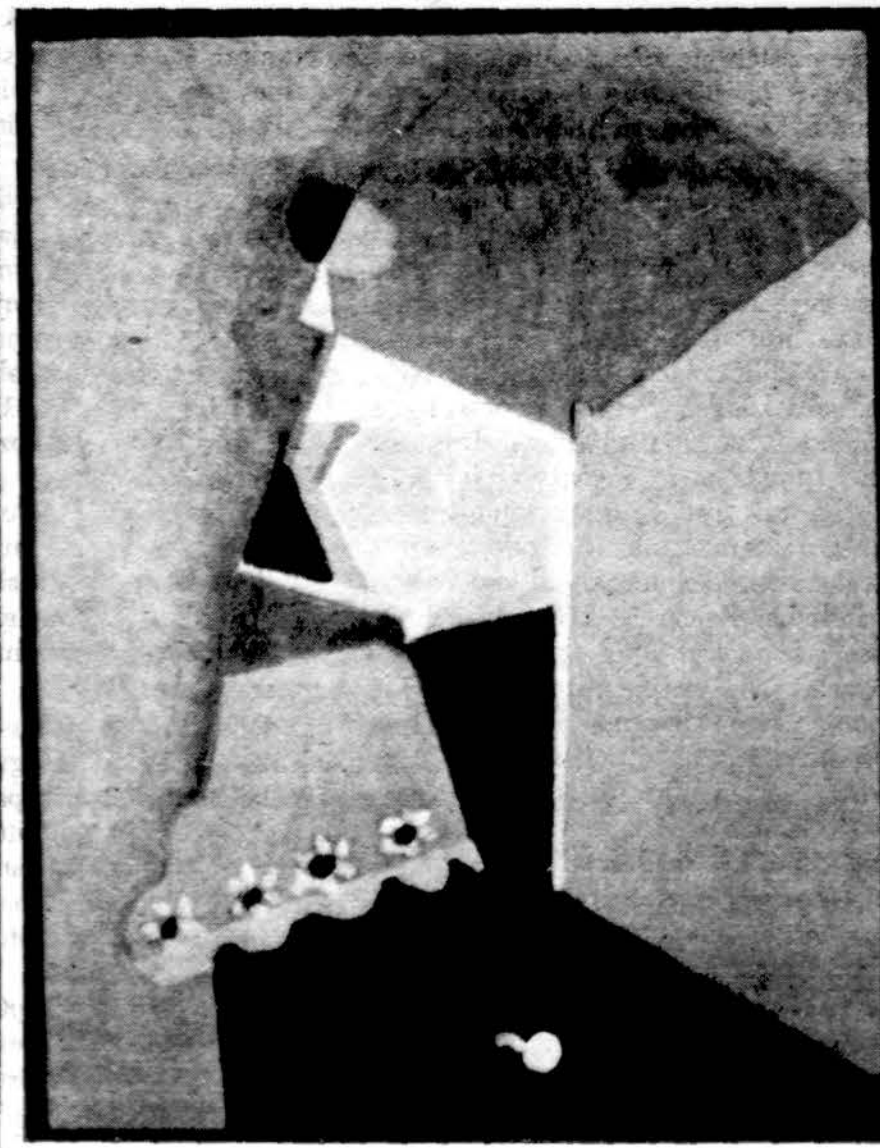
carskaitė Somberg savo parodų yra turėjusi New Yorke, New Havene, Provincetowne ir kitur.

Kaip ji pati sakosi, anksčiau ji ir jos vyras, kuris dėsto meną Minnesotos universitete, reikėsi kaip abstraktiniai ekspresionistai. Ir nenuostabu. Tarp jų, pas kuriuos ji studijavo tapybą, randame tokius abstraktinio meno šulius kaip Hans Hoffman ir Franz Kline. Tarp jos artimų pažįstamų yra šių dienų meno garsenybė Willem de Kooning, gražiai atsiliepięs apie jos kūrinius. O apie šį Amerikoj įsikūrusį dailininką olandą Emilija Obcarskaitė Somberg maždaug taip pasakoja: jis esąs tokios vaikškos sielos; gi su angliu kalba jis liigšiol dorojasi sunkokai. Iš kitų pažįstamų minėjo Latvijoje gimusį Mark Rothko.

Su laiku jos meninis braižas pasikeitė. Dabar jos paveiksluose atsispindi gamta, daugiausia Minnesotos, net su tokiais šios valstijos gyventojais kaip bizoniai. Bet tai nėra realistinė gamta, o tik jos atvaizdė. „Dabar aš ta-

Emilija Obcarskaitė Somberg. Buriniai laiveliai su lietuviška vėliava (26 X 34, 1979)

Emilija Obcarskaitė

Arlekinas (24 X 18, aliejus, 1975)

Juliui Kaupui būtų buvę šešiasdešimt metų

Rašytojas Julius Kaupas, jei šiandien jis dar tebegyventų, tai kovo mėn. 6 d. būtų galėjęs švęsti savo 60-tąjį gimtadienį. Deja, rašytojas mirė 1964 m. kovo mėn. 1 d., nesulaukęs nė 44 metų. Julius Kaupas buvo žeminių kartos bendraamžis ir bendraamžis, artimai bendradarbiavęs, redaguojant ir leidžiant žurnalą „Literatūros Lankus“ ir pats ju puslapiuose daug rašęs. Iš profesijos Julius Kaupas buvo medicinos daktaras. Tai jis pratęsė mūsų medicinos daktarų — rašytojų ir šiaip plunksnos darbininkų, kaip dr. Jono Basanavičiaus, Vinco Kudirkos, Vinco Pietariūno, Jono Šliūpo ir kitų, tradiciją iki šiandieninio kultūrinio egzodo dienų. Julius Kaupas rašė ir periodinėje spaudoje spausdino noveles, literatūrinių svarstymų straipsnius, knygų recenzijas, labai dženelmeniškai vedė diskusijas liberalizmo klausimais su dr. Antanu Maceina, pasirodžius Vinco Ramono romanui „Kryžiai“.

Julius Kaupas (1920. III, 6 — 1964. III, 1).

Nuotr. P. Petrušio

Šiandien čia prisimindami Juliaus Kaupo gimtadienį (1920 metais, taigi stebimės, kiek daug mūsų literatūros žmonių gimė tais pačiais metais. Štai tuoj pat trys poetai: Henrikas Nagys (spalio 12 d.), Alfonsas Nyka - Niliūnas (liepos 6 d.), Vladas Slaičius (rugsėjo 27 d.). Vien tik pavartę antologijos „Lietuvių poezija išvijoje 1945-1971“ puslapius, randame dar šias pavardes, sietinas su pirmuoju gimtadieniu 1920 metais: Eugenijus Gruodis, Elena Tumienė, Balys Rukša, Aldona Irena Nasvytytė. O koks didelis spiečius poetų ir kitų žanrų mūsų rašytojų yra gimę per trejus metus prieš dvidešimtuosius ir per trejus metus po 1920-tųjų. Jų yra toks didelis būrys, kad, visą šią grupę apibendrinami, galėtume ją vadinti 1920-tųjų metų karta. Tai vis grynai nepriklausomos Lietuvos augintiniai, ligi šiol nemažai atnešę mūsų literatūros aruodan. Bet kiek jie būtų priblandinę literatūrinio derliaus, jeigu nebūtų buvę karų ir okupacijų išlaikyti, išstremti, nutildyti, nužudyti. Vienas iš šios kartos laimingųjų ir nelaimingųjų buvo ir Julius Kaupas. Šviesi jo žvaigždė blysktelėjo lyg meteoras vis tamsėjančiame šio šimtmečio ir mūsų tautos danguje ir sudužo svetimose žemėse. Bet to blysktelėjimo raudonas pasiliko šviesu taku mūsų literatūros ir 1920-tųjų metų kartos puslapiuose.

k.brd.

tiskai sukurto, geria prasme sumiesionintos pasakos. Ir šią spragą didžia dalimi užpildė kaip tik Julius Kaupas. „Daktare

Kripštuke“ Kaupo gimtasis Kaunas tampa nemažiau paslaptin-gas ir pasakiškas kaip Andersen-o Kopenhaga.

Poetė, Sibiro tremtinė ir kovotoja už žmogaus teises Lietuvoje Ona Lukauskaitė-Poškienė

Vartai atverti.
Iki paskutinio
žodelio tarti.
Užsimerkęs klauso,
ką jam groja dausos.

Ar grožiu sotus nebūsi?

„Pirm duona pasirūpink, tik tada apie grožį galvok“, — kiek daug tokių ir panašių banalų teko girdėti gyvenime. O jei bandydavau nuginčyti, man atsakydavo: „Nežinau, kas yra badas, o šneki“.

Dabar aš žinau, kas yra badas, vargas, skurdas. Ne vienos dienos, ilgų metų badėjimas.

Ir liudiju — grožio palaimą patyriau kaip tik didžiausiam skurde, varge.

Kartą Lukiškio kalėjime dėl kažkokių ten pertvarkymų išvedė mane iš kameros, kurioje sėdėjau, ir drauge su būriu kriminalistų įstūmė į naują kambarą. Turėjau greitą refleksą, — tad išsyk užėmiau sau nužiūrėtą kampą po langą. Tokia vieta kerteje turi daug privalumų: toliausiai parašęs (dvokiančio kubo, atstojančio išvietę), arčiausiai lango, tad oro truputį daugiau, ar iškilgai kameros gulsime, ar skersai, kaimynę turėti tik iš vieno šono, dieną, i kamą įsispraudus, patogų sėdėti, o naktį niekas tavęs nemindžios, eidamas prie parašės. Nes anuo metu Lukiškėje teko sėdėti tokiam ankštum, kad, kai suguldavome nakčiai ant grindų skersai kameros valetais, tai yra galvos prie sienos, o kojomis ties svetima galva, grindų nė kiek nelikdavo, ir kam reikėjo, ejo kūnais, tik stengdavosi minti i mažiau skaudamas vietas, o kai norėdavome atsistoti ant kito šono, turėjome visos pasisukti. Yra gi senas posakis — „kaip silkės statinėje“.

Baldų kameroje visai nebuvo, išskyrus duokiantį kubilą kerteje, palei duris. Nebuvo net šiaudų, nei čiuzinių, jau nekalbant apie anklodes, pagalves.

Dar neseniai buvau nuteista ir atgabenta i kalėjimą iš ministerijos rūšių. Ten kameroje buvo švaru, kalinių nedaug, visos politinės. Pradžioje buvome tik dvi, daugiausia mūsų buvo aštuonios. O čia i vienuolius suvedavo daugiau kaip 20 moterų. Ir šioje naujoje kameroje moterys buvo baisios. Žinoma, pasigalėjimo vertos, bet šlykščios. Šlykščios ne vien savo nevalyvu, — šlykščios savo elgesiu, judeisiais, veidu išraiška ir kalbomis...

Taisidmo sprendimu buvau pasmerkta ne vien laisvės netekimui, skurdiui, sunkiausiam darbiui, bet, ir tai bene sunkiausia, artimiausiam kontaktui su padugnėmis.

Tad tupečiau i savo kamputį įsispraudusi, nenorėdama nei matyti tų veidų, nei girdėti jų šneku, stengiausi išskaityti užrašus sienoje. Tarp visokių nešvankybų ten kartais pasitaikydavo nuostabių įrašų, tragiškų šūktelėjimų.

Ir staiga pamaniau čia pat šalia savęs sienoje nuostabaus grožio moters galutę. Buvau sukręsta iki pat savo esybės gelmių to nuostabaus grožio, kilnumo, šventumo dvelkimo.

Bežiūrint i tą, turbūt kokia geležėle ar stiklu sienoje išgraviuotą veidą, man ėmė rodytis, kad iš jo sklinda silpna, bet nuostabi šviesa, ir toji šviesa išskyrė paveikslą iš aplinkos, tarsi atsiskyrė ji nuo nešvarios sienos.

Kas buvo tas nuostabaus talento dailininkas, sukūręs šį šedevrą? Koks jo likimas?

Kaip skausmingai jis ilgėjosi i troško gėrio ir tobulo grožio, ištūnydamas čia šį savo ilgesį.

Tik porą valandų man teko išbūti šioje kameroje, nuo to laiko jau ketvirtis amžiaus praslinko, o manyje vis gyvas ir tas vaizdas, ir susižavėjimas juo.

Hanė

Nuostabaus žmogaus istorija

Jonas Puzinas, PROFESORIUS MEDICINOS DAKTARAS PETRAS AVIZONIS (1875 — 1939) Jo visuomeninė, kultūrinė ir mokslinė veikla. 1979 m. išleido Amerikos Lietuvių Bibliotekos leidykla (Lithuanian Library Press, Inc.), 3001 West 59th St., Chicago, IL 60629. Knygos mėcenatai: dr. Vytautas ir Valerija Avizonai ir dr. Petras ir Liūda Avizonai, Kongreso bibliotekos katalogo numeris: 79 — 88438. Aplanas dalį, Petro Aleksos. Tiržas 1000 egz. Spaudė M. Morkūno spaustuė Chicagoje. Knyga kietas viršelias, iliustruota nuotraukomis, 220 psl., kaina — 12 dol.

„Neseniai pasirodė pomirtinis Jono Puzino veikalas Profesorius medicinos daktaras Petras Avizonis. Išleido Amerikos Lietuvių Bibliotekos leidykla (Lithuanian Library Press, Inc.). Spaudė M. Morkūno spaustuė. Knygos mėcenatai: Dr. Vytautas ir Valerija ir dr. Petras ir Liūda Avizonai. Knyga gražiai išleista, 220 puslapių, iliustruota, apipinta kruopščiai paruošta Avizonio raštų bibliografija, literatūros apie Avizonį sąrašas, pavardžių rodyklė ir santrauka anglų kalba.

„Poistorikas ir archeologas, negalėdamas tęsti taip sėkmingai pradėto Lietuvos poistorinės tyrinėjimo ir mokymo darbo, prof. J. Puzinas pasižventė bendresnei mūsų kultūros istorijos sričiai. Ir kaip Lietuvių Enciklopedijos redaktorius, ir kaip gausių straipsnių ir studijų autorius, jis išvairė netrumpą vagą. Vienas jo studijų barų buvo Lietuvos medicinos, arba, teisingiau pasakius, mūsų daktarų istorija. Tai nieko nuostabaus, prisiminus, koki didėlį vaidmenį medicinos daktarai suvaidino Lietuvos kultūriniam ir politiniam gyvenime. Žinoma, prie jų tų nuopelnų nemažai prisidėjo ir toji aplinkybė, kad anais senais laikais daktarai buvo lengviau gauti darbo Lietuvoje negu kam nors kitam, išskyrus kunigus. Užtat kas neįtė pašaukimo i kunigus, bet

V. TRUMPA

jautė didelį norą dirbti Lietuvos labui, rinkosi gydytojo profesiją. Toks labai tipiškas žmogus buvo ir dr. Petras Avizonis, kuriam ir paskyrė savo monografi-ją prieš porą metų miręs prof. J. Puzinas.

Nuo pat savo jaunystės P. Avizonis (pasvalietis) buvo nepaprastas žmogus. Kai skaitai, kaip jis, dar mokinukas būdamas Mintaujos (Jelgavos) gimnazijoje, „šnipinėjo“, ar tas Jonas Jablonskis, mūsų rašomosios kalbos tėvas, tuo metu mokytojas Mintaujoje, iš tikrųjų ir namuose šneka lietuviškai, negali nesistebėti to vaikėzo interesais. Arba ar nenustabu, kad tie Mintaujos gimnazistai organizuoja draugiją ir ją pavadina „Kūdikio“ vardu. Kas, gimnazistu būdamas, nenori būti vyrų. Bet Avizonis ir tie kiti Mintaujos gimnazistai ne apie save galvojo, bet apie Lietuvą, kuri tada iš tikrųjų dar tebegyveno savo kūdikystės (žinoma, antrosios) amžiu. Ir ja, kaip kūdikiu, reikėjo rūpintis. Ir ja, kaip kūdikiu, Petras Avizonis rūpinosi visą savo gyvenimą. Ir studentaudamas Petrapilio ir Tarto (Dorpat) universitetuose ir daktaraudamas Ariogaloje, Žagarėje ir Šiauliuose, ir profesoriūdamas Kaune. J. Puzinas nusiskundžia, kad apie ariogalinį Avizonio laikotarpį maža teliko žinių. Mano gretimos Paliepių parapijos žmonės dar ilgai prisiminė Avizonį, kaip daktarą. Kai mano tėvas susirgo akimis, jis net i Šiaulius važavo pas Avizonį gydytis ir pasigdyti. Tikrai nesusipratėlis buvo „toks gydytojas Pautienius“, pavadindamas Ariogala „užkampiu“.

Negali nesijaudinti, skaitydamas Puzino istorijoje, kaip medicinos studentas Avizonis ruošia „lietuvišką gramatikėlę“, iš kurios, J. Jablonskui glaudžiai ben-

dradarbiaujant su Avizoniu, išaugo anoji istorinė Lietuviškos kalbos gramatika, kuri Petro Kriaušaičio slapyvardė pasirodė 1901 m. Toje slapyvardėje Kriaušaitis reiškė Jablonskį, Petras — Avizonį.

J. Puzinas šioje vietoje galėjo dar labiau pabrukti, kokios didelės net politinės reikšmės tas dalykas turėjo. Kovotojams dėl lietuviškos spaudos Petrapilio ir Vilniaus rusų administracija sakydavo, kad ji nedraudžia lietuvių kalbos, ji tik draudžia tos kalbos lenkišką raidyną. Deja, ligi anos Tarto universiteto medicinos studento P. Avizonio „lietuviškos gramatikėlės“ tas raidynas daugmaž ir buvo lenkiškas su visais savo cz, sz, w ir t. t. Tik kai 1901 m. pasirodė anas Petro Kriaušaičio gramatika, lietuviškas alfabetas įgavo visas savo pilietines teises. Kaip žinia, netrukus po to buvo panaikintas ir spaudos draudimas.

P. Avizonis rūpinosi lietuvių kalbos dalykais ir vėliau, jau Kauno universiteto profesoriumi būdamas. Jis daug prisidėjo prie lietuviškosios medicinos terminologijos sudarymo. Jis palaikė Jablonskio ir Balčikonio pusę, kai šie susikirto su profesoriais Juozu Tumū, Krėve-Mickevičium ir Baliiu Sruoga 1925 m. dėl universitetinių leidinių kalbos. Daug įdomių dalykų apie šį reikalą yra paskelbta neseniai pasirodžiusiuose Juozo Balčikonio „Rinktiniuose raštuose“.

Be abejo, Petras Avizonis buvo ne vienas toks nuostabus žmogus anais senais laikais. Reikia tik pasisikaityti Gabrielės Petkevičaitės — Bitės, Povilo Višinskio, Zemaiteis ir kitų biografijas. I tą įėjimą galėtų jungtis ir A. Smetona, A. Janulaitis, J. Biliūnas, J. Saulys ir mažiausiai už visus pažįstama, bet nei kiek jiems idealizmu nenusileidžianti pėnara-viškė Jadvyga Juškevičaitė-Juškytė. Dėl jos Pernarava nedaug teatsiliko nuo P. Vileišio Ušnė-

ny, Petkevičaitės Puzinskio, Putvinskio Pavėžupio. Visiems tiems žmonėms rūpėjo lietuvių kalba, lietuvių literatūra, Lietuvos kultūra. Visiems jiems švietė dr. Vinco Kudirkos idealas, kuris beje bene pirmasis „Varpe“ išskėlė lietuviško raidyno reikalą.

Gražiai, pasinaudodamas paties P. Avizonio straipsniais — prisiminimais, J. Puzinas aprašo Petkevičaitės, Višinskio, dviejų seserų Juškyčių ir P. Avizonio piligrimažą i Kudirkos Naumies-tį 1893 m., vadinasi, netrukus prieš Kudirkos mirtį. Nemažiau įspūdingai tą kelionę savo laiku aprašė ir Petkevičaitė. Tiems šviesuoliams Kudirkos Naumies-tis buvo lyg mūsų lietuviškoji Meka. Žinoma, nereikia įsivaiz-duoti, kad tokia Meka jis tada bu-vo ir visai mūsų tautai. Paminė-jus Kudirką, dauguma, kaip tas Kosto Ostrausko kalvis, būtų klaususi: o kas tas Kudirka?

Kitas didelis anų laikų įvykis, kuriame dalyvavo P. Avizonis, kaip ir kiti jo draugai ir vien-minčiai, buvo „Amerikos pirty-jė“ vaidinimas Palangoje 1899 m. Palanga priklausė tuomet Kuršo gubernijai ir naudojosi didesnimis laisvėmis. Anksči P. Avizonis, kaip ir kiti šios grupės nariai, įsitraukė i spaudos darbą. J. Puzino apskaičiavimu, Avizo-nis pasirašinėjo kokiomis 49 slapyvardėmis. Toji tradicija siekė Daukanto laikus. Spaudos drau-dimo i didesnio revoliucinio pa-kilimo metu tai buvo būtina ap-saugojimo priemonė. Toks Au-gustinas Janulaitis naudojosi net 77 slapyvardėmis.

Pasaulėžiūros atžvilgiu Avizo-nis buvo materialistas, darvinis-tas, net vienu metu gal mark-sistas. Dėl jo darvinizmo jo prie-šai net eilutes buvo sudėję: „Tas bedievis Avizonis išvedė žmones iš beždžionės“. Bet iš esmės jis buvo humanistas ir toks pasiliko visą gyvenimą. Žmogaus teisės ir laisvės buvo jam savaime su-prantamas ir neginčijamas da-lykas.

Apie 1907 m. pasitraukęs iš aktyvesnio politinio gyvenimo — atoslūgis tuo atžvilgiu tada buvo jaučiamas visoje Lietuvoje —

Rausvas mano gniužulėlis prie širdies,
svetimą krašte kas ranką tau išties,
vakare kas tylią dainą paniūniuos,
kas paguos tave, sūneli, be mamos?

Be tavęs ir prie ugnies, sūneli, šalta.
Ant galvos man sniegas krenta baltas.
Baltos varnos mane naktį užkaps,
Baltos pūgos šaltą patalą paklos.

Grįž, sūneli, kol dar dega žiburys,
kol už krosnies smuiką cirpina svirplys,
kol dar vidury tamsios nakties
su tavim, sūnau, man saulė užtekės...

Sniegulis toks baltas,
o sūnelis šaltas.
Eglutės aplinkui,
tarsi per Kalėdas.
Ties karstu palinkę
angelai jam gieda.
Žvakeles vaškines.

Avizonis pasižventė daugiau me-dicinos studijoms, akių ligas pa-sirinkdamas savo specialybe. 1914 m. jis tame pat Tarto universi-tete gavo medicinos daktaro laip-snį. Jo profesorius ukrainietis A. Liutkevičius jau tada jam linkė-jo tapti atkursimo Vilniaus uni-versiteto oftalmologijos katedros profesoriumi. Nors ir ne Vilniaus, bet Kauno universitete Avizonis buvo ne tik oftalmologijos pro-fesorius, bet ir pirmasis Medicinos fakulteto dekanas, prorektorius, net rektorius (1925 — 1926 m.). Ir profesoriumi būdamas Avizo-nis iš studentų reikalavo ne tik medicininio žinių, bet ir tai-sykingos lietuvių kalbos.

Nežiūrint savo humanistinių pažiūrų, 1918—1919 m. sąmy-syje dr. P. Avizonis vos netapo politinių aistrų auka. J. Puzinas gana smulkiai aprašo tuos įvy-kius, pasiremdamas daugiausia Rapolo Skipičio atsiminimais. P. Avizonis tuomet gyveno Šiau-liuose, kurie vienu metu buvo pakliuvę i bolševikų rankas. I sveikatos apsaugos darbą buvo įtrauktas ir Avizonis. Jam net bu-

vo siūloma sveikatos komisaro vieta. Suprantama, kad, bolševi-kuos išvįsus, atsirado karštuolių, kurie ėmė skaičiuoti tuzinais tuos, kuriuos reikėjo sušaudyti. Vieno kito akis jų vėliau gydė tas pat Avizonis, kuris 1932 m. už nuopelnus Lietuvai buvo ap-dovanotas II laipsnio Gedimino ordino. Tokias ir panašias istori-jas verta prisiminti i šiandien ir gal mažiau kalbėti apie visokius teismus.

Vedęs iš garsios, bet aplenkė-jusios šeimos žmoną Sofiją Gruz-dytę, Avizonis išaugino tris si-nus: inžinierių Joną, medicinos daktarą Vytautą ir istoriką Kon-stantiną ir vieną dukterį diplo-mantą ekonomistę Birutę. Pats prof. Petras Avizonis mirė 1939 m. spalio 17 d. Kaune prieš pat Lietuvos laisvės sutemas.

Čia mes paminėjome tik kele-tą momentų iš šios įdomios knygos. Parašyta gera kalba ir lengvu stiliumi, ji turėtų būti perskaityta kiekvieno, kas tik do-misi tolimesnė ir ne taip toli-ma mūsų praeitimi. Prof. dr. Petras Avizonis joje vaidino di-

Nauji leidiniai

● LAISKAI LIETUVIAMS, 1980 m. vasario mėn., Nr. 2. Lietuvių jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaguoja Juozas Vaišnys, S.J. Administruoja A. Likanderienė. Redakcijos ir administraci-jos adresas: 2345 W. 56th St., Chicago, IL 60636. Metinė pre-numerata — 8 dol.

Akin krinta šitokios įvairių te-mų antraštės: Aktyvus ir pasy-vus patriotizmas, Žemės gėrybių eržilas, Kristus kančios vaidini-mai, Fragmentai iš pasaulio reli-ginės poezijos, Vyskupas Valeri-jonas Protasevičius, Ideali mote-“ su kauke, Pirmieji vedybinio gyvenimo metai ir kt. Numeris iliustruotas Dalios Petreikytės nuotraukomis.

dėlį ir reikšmingą vaidmenį. La-bai gerai, kad J. Puzinas suspėjo parašyti šią monografiją, labai gerai, kad Amerikos lietuvių Bibliotekos leidykla ją išleido.

Dailininkui Adolfui Valeškai 75 metai

Šiandien Chicagoje tebegyvenančiam ir savo studiją čia tebeturinčiam dailininkui Adolfui Valeškai sukanka 75 metai amžiaus: gimė 1905 metais kovo mėn. 15 d. Sukakties proga reikia pasidžiaugti, kad, kaip atrodo, dailininkas visai nejaucia metų naštos: tapo, kuria spalvingus vitražus, sielojasi mūsų gyvojo kultūrinio gyvenimo dabartim, vadovauja Lietuvių dailės institutui. Pats išpūdingiausias šios sukakties, tegu ir netiesioginis, pažymėjimas yra Lietuvių dailės instituto vardu suruoštoji mūsų ryškiųjų dailininkų paroda pastarosiomis savaitėmis M. K. Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje. Paroda buvo sumanyta ir didžia dalimi įkūnyta dail. Adolfo Valeškos rūpestiu. Taigi sukakties proga ne sukaktuviniškai laukė dovanų iš mūsų visuomenės, bet pats sukomplektavo gražiausių mūsų dailininkų kūrų puokštę ir ją padovanojo savo lietuviškai bendruomenei, bičiuliškai tartinamas kolegų dail. Br. Murino ir dail. J. Kelečiaus.

Dailininkas Adolfas Valeška priklauso tai mūsų dailininkų kartai, kuri pirmą sykį lietuvių tautos istorijoje išaugo ir subrendo laisvosios valstybės meno mokykloje ir jos kultūriname gyvenime. Tai buvo ta mūsų dailininkų karta, kuriai reikėjo viską pradėti, kurti ir organizuoti beveik iš nieko, nubraukiant simtmečių ir šimtmečių užklotas dulkes ir nustebusiomis akimis parodant, kur yra lietuviškosios dailės šaknys, ir jas tuoj pat palidijant savo kūrybos pavyzdžiais. Tai buvo didelis būrys jaunų žmonių, kurie jau dailės mokyklose, kartais net profesūrose nesuprasti, ne tik mokėsi, bet ir visu savo nusistatymu ir visa dvasia formavo lietuvių individualiosios dailės pagrindus, kuriais ir šiandien kūrybingai tebeina ir visų gyvųjų šios kartos su-

kaktuviniukų ir naujųjų generacijų tiek tėvynėje, tiek išeivijoje. Tad šia proga galėtume pagarbiai suminėti šalia sukaktuviniuko Adolfo Valeškos, ir kitus moderniojo lietuvių meno pionierius: Antaną Gudaitį, Viktorą Vizgirdą, Viktorą Petravičių, Antaną Samuolį, Alfonsą Dargį, Juozą Mikėną, Paulių Augių, Telesforą Valių ir daugelį kitų.

Tada jaunos valstybės kultūrinio gyvenimo baruos visur trūko darbų ne tik dirbančių, bet ir darbą organizuojančių rankų. Reikėjo pabudinti ir naują kryptimi perauklėti menu besidominčią visuomenę, reikėjo kovoti už valstybines lėšas, skiriamas dailės institucijoms, reikėjo rašyti ir diskutuoti meno klausimais spaudoje, organizuoti parodas, muziejus, reprezentuoti lietuvių dailę užsieniuose. Tad nenuostabu, kad ir Adolfas Valeška buvo visur, kur tik sukosi didžiausias sūkurys: jis inspiruoja pirmuosius profesinių mūsų dailininkų apjungimus, rašo meno klausimais „Naujojoje Romuvoje“ ir kituos žurnalus, organizuoja Bažnytinio meno muziejų ir jam vadovauja, dalyvauja savo tapybomis dailės parodose Lietuvoje ir užsieny, grįžus lietuviams į Vilnių, įkuria ten ir tvarko dar ir šiandien tebeegzistuojantį reprezentacinį Dailės muziejų, pokario Vokietijoje moko ir auklėja jaunąją mūsų dailininkų kartą, Amerikoje — Chicagoje įsteigia savo dailės studiją, reiškiasi lietuvių ir amerikiečių tarpe savo tapybomis ir vitražais, vadovauja Lietuvių dailės institutui.

Kiekvienas pokalbis, susitikus su dailininku Adolfu Valeška, nori menoti, turi nukrypti į kultūrinę, ypač į dailės sritį. Joks gyvenimo situacijos ir jokios suaktuvės dailininko iš šio intereso neišmušė, kūrybinių impulsų nesulpnino, pastangų ir dėmesio kuria nors kita kryptimi nenukreipė. Štai ir dabar visame

Adolfas Valeška

Nuotr. Vytauto Mažello

sukaktuviniame pokalbių kontekste jis niekuo kitu nesirūpina, o tik kaip būtų galima lietuvių rankose sutelkti Prano Domaičio kūrinių kolekciją, kad jie neišsibarstytų svetimųjų rankose mums jau nebeatrandamai. O tai, anot jo, jau būtų didelis nuostolis visai lietuvių dalei. Ir jaučiame, jog pačiam sukaktuviniukui nėra lengva, kai jo sugestijos

ir pastangos ne kartą išeivijos interesuose pasilieka tik balsu, šaukiančiu tyruose. Net ir po tokių momentų Adolfo Valeška tačiau nei paletės, nei vitražo stiklų nesudaužo ir neužsimeria prieš naujas lietuviškosios dailės pasistūmėjimo galimybes. Šito nepailsimo labiausiai ir linkme 75-tajame gimtadienyje.

Kazys Bradūnas

Valentina Ūselienė novelės konkurso laimėtoja

Savaitraščio „Dirva“ aštuonioliktoje novelės konkurse (1979) jūry komisijos išskirta novelė „Miko žygis“. Jos autorė Valentina Ūselienė, gvy. Flusime, N. Y., gauna premiją — 600 dol. Premijos įteikimas įvyks kovo 16 d. Kultūros židiny, Brooklyn, N. Y.

Premijos mecenatas, kaip ir kitais metais, — Simas Kašielionis, paties novelių kasmetinio konkurso pradininkas. Jūry komisiją sudarė Julija Švabaitė — Glyienė, Juozas Toliušis ir Meys Valiukėnas.

Laureatės prozos ir poezijos keilais atvejais buvo spausdinta ir „Draugo“ kult. priede.

(mūsų spaudoje netiksliai garsinamas kaip opera) šiemet bus atliktas Chicago Lietuvos operos, vakarui pasitalkinant dar ir Leoncavallo „Pajacius“.

Tekstas daugiakalbis: viduramžinė lotynų kalba, o įtarpai senovine prancūzų ir vokiečių kalba. Vertėjas tad daug pavandeninių uolų. Tačiau Birutė Pūkelevičiūtė buranišką tekstą išvertė pasigėrėtina. Atskiras leidinėlis bus parankus susipažinimui su veikalu dar prieš premjerą, bus patogus net ir spektaklio metu pasekti dainuojamą tekstą. Tačiau tokį tekstą galima skaityti visur ir visada, kaip skaitoma kiekvieną gerą poeziją. O čia dar tokia egzotiška — viduramžinė.

Zinoma, ir viduramžiais ne tik poteriai buvo kalbami. Tad ir Orffo libretiniam tekste apstu net ir labai žemiškų dalykų. Vertėja juos išvertė gana patogia, matyt, turėdama mintį lietuviškąjį nuosakumą. Tačiau eilavimas visur elegantiškai sklandus, santūriai šmaikštus:

Gera smulkė pavuotė,
Apie mirtį negalvoti,
Nes kiekvienas, kas tik gali,
Šoka lošti tuoj kaulėlais.
Vyksta čia linksni dalykai:
Vynas liejas už skatiką.
Mūsų kelias smuklėn veda —
Tad klausyk, kas jo dedas.

O kas ten dedas, tai ne tik išgirsti, bet ir pamatyti galės kiekvienas šių metų Chicago Lietuvos operos spektakliuos.

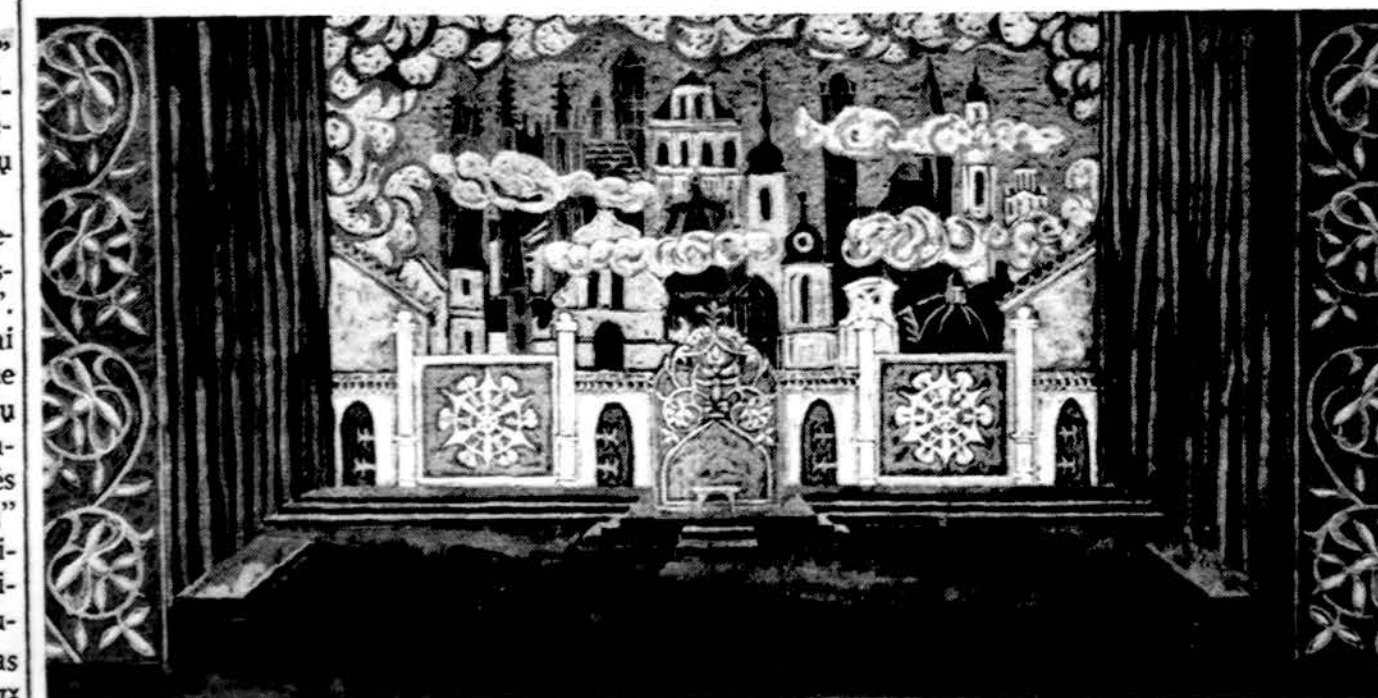
CARMINA BURANA

and Nationality in Soviet Lithuania“, pabrėždamas jos išskirtinę vertę, o taipgi skaitytoją intriguodamas savaisiais svarstymais ir savąja patirtimi.

Naujo „Aidu“ numerio viršelį ir puslapius puošia daugiausia Elenos Kepelaitės skulptūros darbai ir šaip nuotraukomis.

• Carl Orff, CARMINA BURANA. CANTIONES PROFANAE cantoribus et choris cantandae comitantibus instrumentis atque imaginibus magicis. Vertė Birutė Pūkelevičiūtė. Išleido Lietuvių opera 1980 m. Leidinys 32 psl.

Viršelis ir titulinis puslapis skaitytoją gali klaidinti, lyg čia būtų Carl'o Orff'o poezija. Tačiau, paskaitęs įvadą, sužinos, jog čia yra anoniminis viduramžių tekstas, kuriam kompozitorius Carl Orff yra parašęs muziką. Ir šis muzikinis veikalas

Adolfas Valeška

Dekoracijos J. Gaidelio operai „Gintaro šaly“

Adolfas Valeška

Gėlės (Dr. P. Kisielaus nuosavybė). Nuotr. Vytauto Mažello

ATSIŪSTA PAMINėti

• Bronis J. Kazlas, THE LITHUANIAN STRIP IN SOVIET — GERMAN SECRET DIPLOMACY, 1939-1941. Euramerica Press, 381 North Main St., Pitts- ton, Pa. 18640.

Tai atspaudas iš „Journal of Baltic Studies“, Volume IV, Number 3, Fall 1973. Atspaudą galima užsisakyti, rašant duotuojų leidyklos adresu, kaina 1 dol. 25 centai.

• MŪSŲ ŽINIOS, 1980 m. vasario mėn. 24 d., Nr. 2. Lietuvių jėzuitų ir Jaunimo centro Chicagoje biuletenis. Redaguoja Anta-

nas Saulaitis, S.J. Administruoja Petras Kleintotas, S.J. Redakcijos ir administracijos adresas: 5620 S. Claremont Ave., Chicago, IL 60636. Metinė prenumerata paštu — bent 5 dol. Atskiras egz. — 25 centai.

• MŪSŲ SPARNAI, 1979 m. Nr. 47. Lietuvių evangelikų reformotų žurnalas. Leidžia Lietuvos evangelikų reformotų kolegija. Redaguoja Jokūbas Kregždė, 2439 W. 51st St., Chicago, IL 60632. Administruoja Jonas Palšis, 5718 S. Richmond St., Chicago, IL 60629. Prenumerata —

Filmų įvairumai

STASĖ SEMENIENE

„BEING THERE“ yra viena tų puikių komedijų, kuri perduoda gilesnį mintį, o aktorai pasiekia savo meniškumą, populiariaiariant, Parnaso aukštybes — yra „geriausioji formoj“.

Šiais neramiais ajatolos laikais ir besivaideinančio karo grėsmėje ne vienas ieško „prasivėdinimo“ bei dvasinio išsiblaškymo, — tai šis filmas savo ne kvailais juokais bus tikras dvasinis poilsis.

Peter Sellers yra daržininkas, vardu Chance (Proga), beraštis (nemo- kas nei rašyti, nei skaityti) ir tikras atsisakyti, gyvenas ir besidarbuojas visą savo gyvenimą tarp elegantiško Washingtono namo, vadinamo „town house“ sienų. Namai su jo sodu yra grimstančioje į nasmukimą apylinkėje, tačiau kas vyksta už sienų, visai nedidina sodininko. Jis prižiūri savo mylimą sodą, prasėdi prie televizijos, laiku pavargo tarnų aptarnaujamas ir jaučiasi visiškai patenkintas.

Ir tada vieną gražią dieną miršta šio namo savininkas — jo ponas. Tarnai išsiblaško, Chance, lyg frantas, išsiipošęs savo buvusio darbdavio eilute, iškeliauja į miestą. Su savimi jis tepasima savo vienintelį, bet brangiausią turtą — televizijos kanalą, kuris keičiantį įrankį. Ir tučtuojau pradeda jį varbėti gyvenime: apsup- tas nedraugiškų gatvės vaikų, jis mėgina juo pakeisti kanalą, kad tie nenaudėtų pranyktų. Daržininkas dar nesuvokia, kad už sodo tvoros gyvenimas nėra televizija.

Netrukus sodininkas virsta Washingtono pilkaja eminencija. Kissin- gerio pavyzdžiu, nors jis ir absoliučiai nieko nesupranta, išskyrus tai, ką jam teko pažinti, stebint sode augmeniją ir ką jis matė televizijoje. O jam ypač patiko įvairūs sporto žaidimai, jį Washingtonas yra didžiausias žaidimų aikštė. Chance ekonomė ir politinė filosofija išreiškia metomomis frazėmis:

— Palaistyk... patėršk... jei tik šaknys nesugadintos, viskas bus gerai! —

Daržininko charakteris paimtas iš Jerzy Kosinski 1972 m. romano. Jis visiškai nepažįsta realybės, o tik tai,

ką jis išmoko iš televizijos, ypač iš pokalbių ekrane. Todėl jis tik šyp- sosi, moka būti labai maloniu, šiltai paspausti kiekvienam ranką, žodžiu, moka tikėti žmonėms. O kai įsiai už- kiudo Washingtono politinį ir socialinį aukštesnį sluoksnį, jo paprastas iš- sodo išsineštas posakis („Pavasaris yra sodinimo laikas“) priimamas kaip paprasta metafora. Ir paskin- da po Washingtono gandas — atsi- rado naujas Amerikos pranašas! Trumpu laiku Chance laimi patikė- jimą ir susidraugauja su mirštaus bilijonierium finansininku — pramon- ninku (Melvyn Douglas), kuris palaiko artimus ryšius su pačiu prezidentu (Jack Warden).

Tai puikiai suvaidinta satyra, kuri švelniai teka pasroviui, nešdama abe- jotiną svajonę, virstančią tikrove.

Filme daug juokingų momentų, bet jie niekad nebūna forsuoti, o pla- kiai lengvai, natūraliai, komiškai. Pvz., kova tarp CIA ir FBI — kuri pagaliau šių agentūrų suaukino dar- žininko dokumentus, arba magneto nuobodžiaujančios žmonos Eve (Shir- ley MacLane) nesėkmingi mėginimai įvelti sodininką į romano pinkles, taipgi daržininko pasirodymas televi- zijoje kaip svečio pasikalbėjime (pa- galiau įgyvendintai), tai vėl Chance — Washingtono kokiolio pobūvio cen- trinė figūra — staigus passekimas!

Filmas, šviežiai surežisuotas Hal Ashby (pragaršjęs savo filmu „Co- ming Home“) yra išsiai judantis, gudriai komiškas, gal vienu laipsne- liu netgi kai kam per daug protingas.

Peter Sellers šiame filme visai ne- panašus į mums įprastą tipą iš „Pink Panther“ komedijų — inspektorius Clouseau. Čia jis daug subtilesnis, bet kartu ir juokingesnis. Jo vaidy- ba labai kontroliuota, be pigių išsio- kimų, viena pačių geriausių ligi šio matytų. Sellers yra tas solistas, ne- paleidžia „gaiduko“ — neužtraukia nei menkiausias klaidingos gaidos.

Melvyn Douglas, vienas stipriausių veteranų, kaip visados fantastiškas aktorius.

MacLane — smarkios ponutės ka- lye visiškai atitiko savo tipą — ge- riau negalima buvo parinkti.

Kiti puikūs aktoriai — Jack War- den, Richard Dysart ir Richard Ba- sehartz užbaigia vieną stipriausių an- sambių.

Komedija klasifikuojama visai šei- mai, keturių žvaigždžių kategorijoje.

• AIDAI, 1980 m. sausio - va- sario mėn., Nr. 1. Kultūros žur- nalas. Vyr. redaktorius — dr. Juozas Girmius, 27 Juliette St., Boston, MA 02122. Administruo- ja Benvenutas Ramanauskas, O. F. M., 361 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207. Metinė žurnalo prenumerata — 15 dol. Žurnalą leidžia lietuviai pranciš- konai.

Pirmasis šių metų „Aidu“ nu- meris skaitytojus pasiekė su tam- tikra naujiena: toliau žurnalas išeis kas du mėnesiai, tačiau pa- didintas puslapių skaičiumi — vietoj 48 dabar kiekvienas nume- ris bus 60 psl. Leidėjus ir redak- ciją persitvarkyti vertė po 30 me- tų pakitęsios sąlygos.

Ta proga pirmame pusla- pyje leidėjai, be kita ko, sako: „Tačiau, ir pasikeitus padėčiai, leidėjai nori kuo ilgiausiai išlai- kyti AIDUS tinkamoje aukštu- moje, ir net juos dar labiau sus- tiprinti. Tai atlikti galima, tik pa- darant žurnalą dvimėnesiniu lei- diniiu. Per ilgesnį tarpą nuo vie- no numerio iki kito yra lengviau paruošti bei sutelkti svarią me-

Nauji leidiniai

džiaga, negu nuolat skubant. Kiek lengvesnis tempas gali su- taupyti jėgas leidėjams, redaktori- am ir bendradarbiams ir tuo prailginti žurnalo amžių. Po il- gu svarstymų leidėjai ir redaktori- us kaip tik ir priėjo prie tokios išvados, būtent AIDUS padidinti ir juos leisti kas du mėnesiai. Žurnalui sustiprinti pakvie- tème kun. dr. Kestutį Trimaką, kuris redaguos apžvalgų mokslinį skyrį, ir Vytautą Volertą — redaktorių visuomeniniam skyriui. Algirdas Landsbergis pas- toviai talkins literatūrai. Mes esa- me jiems labai dėkingi už talką ir padėties supratimą. Vyriausio- juoju redaktoriumi lieka dr. Juo- zas Girmius, religinio skyriaus ir techninio redaktorių — dr. Leonardas Andriekus, O. F. M. Dailės reikalams pakviestas dail. Viktoras Vizgirda“.

Pirmasis poreforminis „Aidu“ numeris teikia gražių vilčių atei- čiai. Puslapiuos sutelktoji me- džiaga daro teigiamą išpūdį temų įvairumui ir jų patrauklumui.

Antanas Paškus labai šiandie- nišką problemą svarsto straips- nyje „Amerika dievų rinkoje“. Vitalija Bogutaitė duoda labai sugestvų ir struktūrinę prasme- tampriai sukabintų eilėraščių puošlą „Meditacijos ir meta- morfozė“. Birutės Ciplijauskaitės „Pastabos apie istorinį romaną“ šio žanro mėgėjui bus tikras aki- račių praplėtimas. Literatūri- nių svarstymų sektoriui priklaus- so ir Vinco Nakevičiaus raštas „Vincio Ramono beletristika“. Iš mūsų čionykštėje spaudoje spaus-